19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލި ސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖި ލީހުގެ ކޮމިޓީ ޔައުމިއްޔ
މ ލިއްޔަތު ކޮ މިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން
4 މޭ 2020
ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނު ތަ ން: މައިކްރޯސޮފްޓް ޓީމްސް – ވެބް ކޮންފަރެންސިންގ
ފެށުނު ގަޑި: 15:30

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 4 މޭ 2020
}ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު؛ ކިނބިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޝިޒް{
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިއަދު އެޖެންޑާގައި މި އޮތީ ކޯވިޑު 19-އާ ގުޅިގެން އިޤްތިޞާދީ އަދި މާލީގޮތުން ދިވެހިރާއްޖެއަށް ކުރާ އަސަރާއި،
ސަރުކާރުން ހިންގެވުމަށް ނިންމަވާފައިވާ ޕްރޮގްރާމުތައް ތަންފީޒުކުރުމަށް މަޖިލީހުން ދެކޭ ގޮތް ކަނޑައެޅުމާ
ގުޅޭގޮތުން ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައިގައި ކޮމޓީގެ ދާއިރާގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ކަންކަމާ ގުޅޭގޮތުން މަޝްވަރާކޮށް ގޮތެއް
ނިންމުން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި ކަމަށް މިހާރު މަޝްވަރާއަށް ހުޅުވާލާނަން. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރު މެންބަރުން
ފުރުޞަތަށް އެދިލައްވަން މި ގްރޫޕްގައި ފުރުޞަތު ޖައްސަވައިދެއްވުން އެދެން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ޝުކުރިއްޔާ.
އަޅުގަނ ޑު ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު އަރުވާނަން ދާންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރު މެންބަރު ޔަޢުޤޫބު ޢަބްދުاله އަށް.
ދާންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔަޢުޤޫބު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. މިހާރު މި ކަމާ ގުޅޭގޮތުން އަޅުގަނޑުގެ ހުށަހެޅުންތަކެއް އެބަހުރި. އެހެންވީމާ، ފުރަތަމަ،
އަޅުގަނޑު މިވަގުތު އަޅުގަނޑުގެ ހުށަހެޅުން މިވަގުތު ހުށަހަޅަން އެ ފުރުޞަތު ބޭނުންކޮށްލާނަން. އެންމެ ރަނގަޅުތޯ
މުޤައްރިރު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ!.
ދާންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔަޢުޤޫބު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން އަޅުގަނޑު ހުށަހެޅުމުގެ ކުރިން އަޅުގަނޑު ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރު މެންބަރުންނަށް ވެސް ދަންނަވާލާނަން،
އަޅުގަނޑުގެ ހުށަހެޅުމަކީ ފުދޭވަރަކަށް އަނެއްހެއް ދިގުވާނެ. އެކަމަކު، ކުޑަކުޑަ ވަގުތުކޮޅެއް ނަގާފާނެ. ގާތްގަނޑަކަށް
ހައެއްކަ ޕޭޖުގެ ހުށަހެޅުމެއް. އެހެންވީމާ، ވަގުތުކޮޅެއް ނަގާފާނެ. އެކަމަކު ވެސް އަޑުއެއްސެވުން އެދެން. މި
ކޮމިޓީއަށް އަޅުގަނޑު މި ހުހަޅާ ހުށަހެޅުންތަކަކީ. 1. ކޯވިޑު19- ގެ ސަބަބުން ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދަށް،
ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދީ އަދި ފިސިކަލްގޮތުން އެތައް ގެއްލުމެއް ކުރިމަތިކުރުވާނެ ކާރިޘާއަކަށްވީހިނދު، މި
ވައިރަސްގެ ސަބަބުން ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދީ އުފެއްދުންތެރިކަން ވަރަށް ބޮޑުތަނުން ދައްވެ، ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީ
ވެސް 2020 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރި މިންވަރާ އަޅާބަލާއިރު ދެބައިކުޅަ އެއްބައަށްވުރެން ބޮޑަށް ދަށްވެފައިވީހިނދު، މި
1

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 4 މޭ 2020
ކާރިޘާއިން އަރައިގަތުމަށް ދައުލަތުގެ ހުރިހާ އޮފީސްތަކާއި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހާއި ސަރުކާރު ޙިއްސާވާ ހުރިހާ
ކުންފުނިތަކުން ސަރުކާރަށް އެއްބާރުލުން ދެއްވުމަށް ދެންނެވުން...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، އަޑު ވަރަށް މަޑުކޮށް އިވެނީ. އަޅުގަނޑު މި ކޮންމެ ހުށަހަޅުމަކަށް ތާއީދުކުރަންޏާ ތާއީދު
ހޯދާފައި ވަކިވަކިން ވޯޓަށް އަހަމުން ގެންދަންތޯ. އެހެންނޫނީ އަނެއްކާ ހަމަ ރިޕީޓުކުރަން ޖެހޭނީ. އަޅުގަނޑު އަނެއްކާ
ތި ކިޔަންޖެހިއްޖިއްޔާ މިއަދު 5 ޖަހާއިރު ވެސް މި ބައްދަލުވުން އަޅުގަނޑަކަށް ހިއެއްނުވޭ ނިންމޭނެހެންނެއް.
މެންބަރަކު އިޢުތިރާޟު ނުކުރައްވަންޏާ އެގޮތަށް ކުރިއަށްގެންދަންތޯ؟
ދާންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔަޢުޤޫބު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުގެ ފުރަތަމަ ހުށަހެޅުން ސާފުވެއްޖެތޯ؟
ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އެބަޖެހޭ ހުރިހާ އެއްޗެއްކިޔަން. މި ޔެސް އޯ ނޯ ޖަހާއިރުގައި ބުނާހެން ނުބުނެވޭނެ މިހާރަކު. ތި އެތައް
ބައިވަރު އެއްޗިހިތަކެއް. ތި ހުރިހާ އެއްޗެއް ނިމޭއިރު މި ދެކޮޅުޖެހޭ އެއްޗަކަށް ވެސް ވާންޖެހޭނެނު؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެހެންވެއްޖިއްޔާ ފަހަރަކު އެއްޗެއް ކުރިއަށްގެންދަން ކިހިނެއްތޯއޭ ވާނީ؟
ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހުރިހާ އެއްޗެއް ކިޔާފައި ދެން، މި ކޮޅުގައި ހުރި އެއްޗްިއސާ ތިއާ ކޮމްޕެއަރކޮށްފައިތާ ގޮތެއް ނިންމޭނީ. އެހެންނޫނީ
އިންނާނީ ބޮޑު ބާގަނޑު ގަނޑެއްނު މުޅި އެތީގަ އި.
ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު ވާހަކަދެއްކެވުން:
2

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 4 މޭ 2020
މުޤައްރިރު، ސާފުކޮށްލަން ބޭނުން. ފުރުޞަތެއް ލިބިދާނެތޯ؟ މިއީ ޔަޢުޤޫބް، އިއްޒަތްތެރު މެންބަރުގެ އަމިއްލަ ވަކިވަކި
އިސްލާޙުތަކެއްތޯ ނޫނީ ކޮމިޓީ ރިޕޯޓު ބައްލަވާފައި މުޤައްރިރާއި މަޝްވަރާކޮށްފައި، އެ ރިޕޯޓުން ލިބިފައި ހުރި
މަޢުލޫމާތުތަކުން އެއްކޮށްގެން ކޮންސަލްޑޭޓިވް ޕްރޮސެސްއެއްގެ ތެރެއިން އަންނަ އިސްލާޙުތޯ ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވޭ.
އެހެންނޫނިއްޔާމު އަޅުގަނޑަށް ފެނޭ މި އިސްލާޙުތަކާ އެކީ ފެނުނީމަ މިއަށް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ބަޙުސްކޮށްފައި ދެން
އެހެން ބޭފުޅުންގެ އިސްލާޙެއް އޮތިއްޔާ އެ ލާފައި އެއްގޮތްކޮށްފައި މި އެއްޗިހި ފާސްކުރަން. އެގޮތަށް ފުރުޞަތުދީގެން
އެކަންކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރު މެންބަރު. މިއީ ހަމަ ކޮމިޓީގެ ލިބިފައިހުރި މަޢުލޫމާތުތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ކޮމިޓީން
އެކުލަވާލާފައި ހުރި ރެކޮމެންޑޭޝަންތަކެއްގެ ތެރެއިން ހަމަ ހުށަހެޅޭ ރެކޮމެންޑޭޝަންތަކެއް. ދެން، އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާލާނަން އަޅުގަނޑަށް މައްސަލައެއް ނެތް ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރު މެންބަރުން ވެސް ހުށަހެޅުންތައް ހުރިއްޔާ
މިވަގުތު ހުށަހަޅާލާފައި އެއަށްފަހު އެ ހުށަހެޅުންތަކާއި މަޝްވަރާކޮށްލަން، ވަކިން ވިސްނާލަން ވަގުތުދީފައި މި ރޭގެ
ގަޑިއެއްގައި ވޯޓަށް އަހައި ނިންމާގޮތަށް ކުރިއަށްގެންދަން. އެހެންވީމާ، މިހާރު އަޅުގަނޑު ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތު އަރުވާނަން ހުށަހަޅާލަން.
ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނާޝިޒް، މިހާރު ތިކޮޅު އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީން ހުށަހަޅާފައި ހުރި އެއްޗަކާއިގެން ކުރިއަށްދާންވީ. ދާއިރުގައި ދެން
އިތުރު މެންބަރަކު އެއަށް އިންޕުޓެއް ލާން އޮވެއްޖިއްޔާ، ނޫނިއްޔާ ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލެއް ގެންނަންވީ އެއަށް.
ގެނެއްސަ ނިމިގެން ދެން އިތުރަށް އިތުރު ޚިޔާލެއް އޮވެއްޖިއްޔާ މިއަށް އިންކޯޕަރޭޓުކުރެވޭނީ. އޭރުން މިކަން
ނިމުމަކަށް ދާނީ. ކީކޭ އިއްލެ ބުނަނީ؟ އިލްޔާސް؟
ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފުރުޞަތަކަށް އެދިގެން އިނީ. މުޤައްރިރު ފުރުޞަތެއް ދެއްވީމަ އަޅުގަނޑަށް ވާހަކަދެއްކޭނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
3

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 4 މޭ 2020
އިލްޔާސް، އަޅުގަނޑު، ޣަފޫރު އެ ވިދާޅުވި އެއްޗަކަށް އެއްޗެއް ވިދާޅިވޭ. ދެން، އަޅުގަނޑު އަނެއްހެން ރަސްމީ
ފުރުޞަތު، ޔަޢުޤޫބު ނިމިގެން ރަސްމީ ފުރުޞަތު އަރުވަމުން ދާނަން.
ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑަށް ގޯހެއް ނޫން މުޤައްރިރު ތި ގެންދަވާ ގޮތް. ދެން، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އަޅުގަނޑުމެންނާ އޭތި
ޝެއަރކޮށްލެވިދާނެތޯ؟ އޭރުން އޭތި ކިޔަމުންދާއިރު، ރެކޯޑަށް ޓަކައި ކިޔާލަންޖެހޭނެ. ކިޔަމުންދާއިރު އަޅުގަނޑުމެން
ވެސް އެ ބަލައި ވިސްނާލައި، ދެން އެއަށްފަހު އެހެން ހުށަހެޅުންތަކަށް ފުރުޞަތުދީފައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެހެން
ގަޑިއަކަށް ވޯޓަށްއަހަން ހެދިދާނެހެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މި ރެއަށް ނަމަވެސް. އެ ގޮތް ރަނގަޅުކަމަށް އަޅު ގަނޑު
ދެކެން.
ދާންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔަޢުޤޫބު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
މުޤައްރިރު، އަޅުގަނޑު މުޤައްރިރު އެއްބަސްވާނަމަ އަޅުގަނޑު ހަމަ ޑްރާފްޓު ގްރޫޕަށް ވެސް ލައިދީފާނަން. އޭރުން
ހަމަ ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް ވެސް ފެންނާނެތާ އަޅުގަނޑު ކިޔަމުންދާ ވަރަކަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހުރިހާ މެންބަރުންގެ އެ ހުށަހެޅުން ޝެއަރކުރައްވާ. އަދި އިތުރު މެންބަރަކު ވެސް ހުށަހެޅުމެއް އޮތްނަމަ އެވެސް
ގްރޫޕްގައި ޝެއަރކޮށްލެއްވުން އެދެން. ދެން، އަޅުގަނޑު ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް މީގައި ހަމަ ހުރި
ހުރިހާ ހުށަހެޅުންތަކެއް މިހާރު ރަނގަޅަށް އަޑުއެއްސެވުމަށް އަޅުގަނޑު އިލްތިމާސްކުރަން. ދެން، އަޅުގަނޑު މިރޭ
ވޯޓަށް އަހާއިރު އަޅުގަނޑު ދެން މުޅި އެތި ރިޕީޓުކުރާކަށް އަޅުގަނޑު ދެން ގަސްތެއްނުކުރަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު
ކިޔާނީ ނަންބަރު ތަރުތީބުން. އެހެންވީމާ، އެ ރަނގަޅަށް މިވަގުތު އަޑުއެއްސެވުމަށް އަޅުގަނޑު އިލްތިމާސްކުރަން.
ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކުޑަކޮށް ޔަޢުޤޫބު ކައިރިން އަހާލަން ބޭނުންވަނީ، މި ކޮމިޓީން އޭތި ހުށަހަޅާފައި އެހެރަ އެއްޗިހިތައް ޔަޢުޤޫބަށް
ކަމުނުދަނީތޯ ނޫނިއްޔާ އެއަށް ބަދަލުގެންނަން ބޭނުންވަނީތޯ؟ ނޫނިއްޔާ އޮޑިޓު މެނުއަލް އެއްކޮށްތޯ ތި ހުށަހަޅަން ތި
؟
އުޅެނީ
4

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 4 މޭ 2020
ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
މުޤައްރިރު ލިބިދާނެތޯ، ގްރޫޕްގައި ޝެއަރކޮށްލެވިދާނެތޯ މިހާރުގެ ޑްރާފްޓް، ރިޕޯޓުގެ ޑްރާފްޓް. ޔަޢުޤޫބު ހުށަހެޅުމާ
އެއްކޮށް، ޔަޢުޤޫބުގެ ހުށަހެޅުންތަކާއިއެއްކޮށް ޑްރާފްޓު ރިޕޯޓެއް ދެއްވަންވީނޫންތޯ؟ އޭރަށް އެއަށް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން، ޑްރާފްޓު ރިޕޯޓުގައި ހުންނާނީ އެކިއެކި ވުޒާރާތަކުން އައި މަޢުލޫމާތުތައް. ދެން، އަޅުގަނޑު
އެ ޑްރާފްޓު ރިޕޯޓުގެ އެ މަޢުލޫމާތުތަކުގެ ބައި މި ގްރޫޕްގައި ނޫނީ މެންބަރުންނަށް އީ-މެއިލްކޮށްލާނަން. އޭރަށް މިރޭ
ދެން އެއަށްފަހު މި ހުށަހެޅުންތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ވޯޓަށް އަހާނީ. އެހެންވީމާ، މި ބައްދަލުވުން ނިމުމާ އެކީގައި
އަޅުގަނޑު ސެކްރެޓޭރިއޭޓުން މިހާރު އޮތް ޑްރާފްޓު ރިޕޯޓުގެ އެކުލެވިފައި އޮތްވަރު އަޅުގަނޑު ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންނާ ޙިއްސާކޮށްލާނަން. އެހެންވީމާ، ޔަޢުޤޫބް ކުރިއަށްގެންދަވާ!
ދާންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔަޢުޤޫބު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުގެ މި ޝެއަރކޮށްލަންވެގެން. ޝަބާއަށް މިހާރު އިންނާނީ ފޮނުވާފަ. ޝަބާ އެ ގްރޫޕަށް
ޝެއަރކޮށްލެވޭނެތޯ؟ އޭރުން ދެންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިލްޔާސް ވެސް ފާހަގަކުރެއްވި ގޮތަށް ފަސޭހަވާނީ
އަސްލަމް ވެސް ފާހަގަކުރެއްވިގޮތަށް. ޝެއަރކޮށްލަންދެން މަޑުކުރަންވީތޯ؟
ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝެއަރ ވެސް ކޮށްލައްވާ! މިހާރު ކިޔަމުން ވެސް ގެންދަވާ! ދެން އަޅުގަނޑުމެން ޝެއަރކުރާ ބައި ބަލައިލެވޭނީ
ދެން ޣަފޫރު އެ ވިދާޅުވާހެން ރޯދަވީއްލައިގެން.
ދާންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔަޢުޤޫބު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހުށަހެޅުން 2. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު ކުރިއަރަމުންދާ ދުވެލި މަޑުވާ މިންވަރު ބިނާވެގެންދާނީ ދުނިޔޭގެ މި
ބަލިމަޑުކަން ފެތުރެމުންދާ ނިސްބަތަށާއި، މި ބަލިމަޑުކަމުގެ ސަބަބުން ކުރިމަތިވެގެންދާ މާލީ އަދި އިޤްތިޞާދީ
ހީނަރުކަން ކުޑަކުރުމަށް ޓަކައި ދިވެހި ސަރުކާރުންނާއި ދުނިޔޭގެ މާލީ އިދާރާތަކުން ތަންފީޒުކުރާ ފިޔަވަޅުތަކުގެ
5

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 4 މޭ 2020
މައްޗަށް ކަމަށް ވުމުން، މި ކާރިޘާއިން އަރައިގަތުމަށް ނިންމުންތައް ނިންމުމުގައި ކަމާ ގުޅުންހުރި ހުރިހާ
އިދާރާތަކުންނާއި ފަންނީ ބޭފުޅުންގެ ލަފައާއެކު މަޝްވަރާގެ އުސޫލުން ކަންކަން ނިންމުމަށް އިލްތިމާސްކުރުން.
ކޯވިޑު 19- ގެ ސަބަބުން ޖުމުލަގޮތެއްގައި އާމްދަނީ ދަށްވާ މިންވަރު އިމްޕޯޓު ދަށްވާ މިންވަރަށްވުރެ މަތިވާނެ ކަމަށް
ބެލެވޭތީ، އެކްސްޗޭންޖު ރޭޓު ދެމެހެއްޓުމަށް ރިޒަރވުން ހޭދަކުރާ މިންވަރު އިތުރުވާނެ ކަމަށް ބެލެވޭތީއާއި، އިތުރު
ބޭރު ފައިސާގެ އާމްދަނީ ނުލިބި އިތުރަށް ޚަރަދުކުރަންޖެހުމުން ބޭރު ފައިސާގެ ރިޒަރވް ދަށްވެ، ދައުލަތުގެ ރިޒަރވަށް
އަންނަ ދަތިކަން އިތުރުވެ، އެކްސްޗޭންޖު ރޭޓަށް އޮންނަ ޕްރެޝަރ ބޮޑުވާނެތީ، މި ޕްރެޝަރު ކުޑަކުރުމަށް
ސަރުކާރުންނާއި އެމް.އެމް.އޭއިން އަޅާ ފިޔަވަޅުތަކާއި، ބޭނުންކުރާ ވަޞީލަތްތައް މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން
މޮނިޓަރކުރުމަށް. 4. ކޯވިޑު19- ގެ ސަބަބުން ދިވެހިރާއްޖެއަށް ލިބޭ ބޭރު ފައިސާގެ އާމްދަނީ ދަށަށްދަމުންދާތީ،
ރާއްޖޭގެ އެތެރޭގެ ބޭނުންތަކަށް އެތެރެކުރާ މުދައު ނުވަތަ އިމްޕޯޓަށާއި ދަރަނި އަދާކުކުރުމަށާއި އެފަދަ ބޭނުންތަކަށް
ބޭނުންވާ ބޭރު ފައިސާ ބޭނުންވާ މިންވަރަށް ނުލިބުމަކީ އެކަށީގެންވާ ކަމަކަށްވާތީ، މިކަން ފޫބެއްދުމަށް ސަރުކާރުން
ހިލޭ އެހީއާއި ދަރަނީގެ ގޮތުގައި ބޭރު ފައިސާ ހޯދުމަށް ކުރާ މަސައްކަތްތައް މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން މޮނިޓަރކުރުމަށް.
5. ސިއްޙީ އަދި ޑިޒާސްޓަރ މެނޭޖްމަންޓަށް ކުރާ ޚަރަދުތަކާއި އަދި މީގެ އިތުރަށް ވެސް ކޯވިޑު19-އާ ގުޅިގެން
ކުރަންޖެހޭ ޚަރަދުތަކަށް ބޭނުންވާ ބަޖެޓު މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސުން ހަމަޖެއްސެވުމުން ގެންދަވަނީ އޮފީސްތަކުގެ
އާއްމު ބަޖެޓުގައި ހިމެނޭ ފައިސާއިންނާއި ކޮންޓިންޖެންސީ ބަޖެޓުގެތެރެއިން ކަމަށްވުމާއެކު، 2020 ވަނަ އަހަރުގެ
ބަޖެޓު އާމްދަނީ އަދި ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި އަންދާޒާކުރި އަދަދަށް ބަދަލު އައިސްފައިވާތީ، ބަޖެޓު ޑެފިސިޓު
ކުޑަކުރުމަށް ޓަކައި އަޅާ ފިޔަވަޅުތަކުގެ ތަފުސީލު އަދި ލިބޭނެ ކަމަށް އަންދާޒާކުރާ އާމްދަނީގެ ތަފުސީލު އަދި
ފައިނޭންސިންގ ގެޕް ފޫބައްދާނެގޮތުގެ ތަފުސީލު ފޮނުއްވުމަށް މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްއަށް ދެންނެވުމަށް. 6.
ދިވެހިރާއްޖެއަށް މިވަގުތު ދިމާވެފައިވާ އިޤްތިޞާދީ ހީނަރުކަމުން އަރައިގަތުމަށާއި، ދައުލަތުގެ ޚަރަދުތައް ފޫބެއްދުމަށް
ނަގާފައިވާ ދަރަންޏާއި ފައިސާގެ ސަޕްލައި އިތުރުކޮށްފައިވާ މިންވަރަށް ބަލައި އާމްދަނީ އިތުރުކުރުމަށް
މަސައްކަތްކުރުމަށް ޖެހިފައިވާތީ، މި އާމްދަނީ ހޯދުމަށް ޓެކްސް ރޭޓުތައް ބަދަލުކޮށް، ޓެކްސް ބޭސް ފުޅާކޮށް ޔޫޒަރ
ފީތައް ނެގުމަށާއި، ފީތައް ބޮޑުކުރުންފަދަ ކަންތައްތައްކުރުމަށް ގަސްތުކުރައްވާނަމަ، އާމްދަނީ އިތުރުކުރުމަށް
އަޅުއްވަން ގަސްތުކުރައްވާ ކަންތައްތަކުގެ ޕްލޭނެއް އެކުލަވާލައި، މީގެ ސަބަބުން ރައްޔިތުންނާއި ކުދި އަދި
މެދުފަންތީގެ ވިޔަފާރިތަކަށް ކުރާނެ އަސަރު ދެނެގަނެ އޭގެ ތަފުސީލު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުމަށް
މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސަށް ދެންނެވުން. 7. ދައުލަތުގެ ޚަރަދުތައް ކުޑަކުރާއިރު، ސަރުކާރުގެ މެނިފެސްޓޯގައި
ހިމެނޭ ހިލޭ ޑިގްރީއަށް ކިޔެވޭނެ އިންތިޒާމުގެ އުސޫލުތަކަށް، ހެނދުނު ނާސްތާ އަދި މިހާރު ސަރުކާރުން ދޭ
6

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 4 މޭ 2020
ސަބްސިޑީ ދިނުމަށް ހަމެޖެހިފައިވާ އުސޫލުތަކަށް ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭނަމަ އޭގެ ތަފުސީލު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް
ހުށަހެޅުމަށް މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސަށް ދެންނެވުން. 8. ރާއްޖެ އެތެރެވާ ބޭރު ފައިސާގެ މިންވަރު ދަށްވާނެކަމަށް
ބެލެވޭތީ، މި ދަނޑިވަޅުގައި ސަރުކާރުގެ ބޭރު ފައިދާގެ އެކިއެކި ޚަރަދުތައް މަދުކުރުމަށާއި، ސަރުކާރާއި ސަރުކާރު
ޙިއްސާވާ ކުންފުނިތަކުން ކުރާ ބޭރު ފައިސާގެ ޚަރަދުތައް ކުޑަކުރުމަށާއި، ސަރުކާރާއި ސަރުކާރު ޙިއްސާވާ
ކުންފުނިތަކުން ނަގާފައިވާ ލޯނުތައް އަނބުރާ ދެއްކުން ފަސްކުރުން ނުވަތަ ރީ-ސްޓްރަކްޗަރކުރުމަށް ދެންނެވުމަށް. 9.
ދަރަނީގެ ޚިދުމަތުން ރިޒަރވަށް އަންނަ ޕްރެޝަރު ކުޑަކުރުމަށް ޓަކައި ދަރަނި ދޫކޮށްފައިވާ ފަރާތްތަކާއެކު
މަޝްވަރާކޮށް ދަރަނި އަނބުރާ ދެއްކުމުގެ ޝެޑިއުލް ބަދަލުކުމުގެ މަސައްކަތްކުރުމަށާއި އަދި ދައުލަތުން ގެރެންޓީ
ދޫކޮށްފައިވާ ލޯނުތަކާއި ގުޅިގެން ވެސް ދައުލަތަށާއި ރިޒަރވަށް ބުރަ ބޮޑުވެގެންދާނޭ ކަމަށް ބެލެވޭތީ، މި ލޯނުތައް
ވެސް ރީ-ނެގޯޝިއޭޓުކުރުމުގެ މަސައްކަތްކުރުމަށް މިނިސްޓްރީ އޮފް ފައިނޭންސްއަށް ދެންނެވުން. 10. ދައުލަތުގެ
ޚަރަދުކުރުމަށް ބަޖެޓު ލައިނުތަކުން ކަނޑަން ޚިޔާރުކުރައްވާފައިވާ ގޮތުގެ ތަފުސީލު ސަރުކާރުގެ އޮފީސްތަކަށާއި
ސަރުކާރު ޙިއްސާވާ ކުންފުނިތަކަށް އެންގުމަށާއި، ގޮތުގެ ތަފުސީލު ސަރުކާރު އޮފީސްތަކާއި ސަރުކާރު ޙިއްސާވާ
ކުންފުނިތަކަށް އެންގުމަށާއި އަދި އެ އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތަށް ސަރުކާރުގެ އޮފީސްތަކާއި ސަރުކާރު ޙިއްސާވާ
ކުންފުނިތަކުން ބަޖެޓު ރިވައިސްކޮށް ހުށަހެޅުމަށް ދެންނެވުން. އޭގައި ދައުލަތުގެ ސަބްސިޑީތަކުގެ ބޮޑު ބައެއް މިހާރު
ވެސް ދެވެނީ އިންޑައިރެކްޓު ސަބްސިޑީއެއްގޮތުގައިކަމުން ދައުލަތުން ދޭ ސަބްސިޑީތަކުގެ ފައިދާ ފަޤީރުންނާއި
ނިކަމެތިންނަށްވުރެ ބޮޑަށް ކުރާނީ މުއްސަނދިންނަށް ކަމަށްވާތީ، ސަބްސިޑީ ދިނުމުގެ އުސޫލުތައް ރިވައިސްކޮށް،
ޔުނިވަރސަލް ހެލްތު ކަވަރޭޖު މޮޑެލްއަކާއި އަދި ސޯޝަލް ސެކިއުރިޓީ ނެޓެއް ގާއިމުކުރުމަށާއި އަދި މި
ސަބްސިޑީތައް ޓާގެޓުކުރެވޭފަދަ ފަރޭމްވޯކެއް އެކުލަވާލުމަށް މިހާރު ރާއްޖޭގެ ޙާލަތު ދިރާސާކޮށް އަދި އެއްކުރެވިފައިވާ
ތަފާސް ހިސާބަށް ބަލައި އެކުލަވާލެވޭ ރަނގަޅު ޕްލޭނެއް އެކުލަވާލުމަށާއި، އަދި މި ޕްލޭނަކީ ސަރުކާރުން ބަޖެޓަށް
ބުރަބޮޑުނުވާ ގޮތަށް ބައްޓަންކުރެވޭ ޕްލޭނެއްކަން ކަށަވަރުކުރުމަށް މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްއަށް ދެންނެވުން. 12.
ސޮފްޓު ސްކިލްސްއާއި ފަންނީ ދާއިރާ ކުރިއެރުވުމަށް އަދި ދިވެހި އުފައްދުންތައް ދުނިޔޭގެ މާކެޓަށް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް
ޓަކައި އިންޓަރނޭޝަނަލް ޕޭމަންޓު ގޭޓުވޭގެ ނިޒާމު ރައްޔިތުންނަށް އޭގެ މަންފާ ލިބޭނެ ގޮތް ހެދުމަށް އެ ސިސްޓަމް
އިމްޕްލިމެންޓޭޝަންގެ މަސައްކަތް އަވަސްކުރުމަށް މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރޮޓީއަށް ދެންނެވުން. 13. އޮޑިޓަރ
ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ރެގިއުލަރ ރިޕޯޓިންގ އިތުރުކޮށް، ކޯވިޑު19-އާ ގުޅިގެން ސަރުކާރުން އެކުލަވާލާފައިވާ
ސްޓިމިއުލަސް ޕެކޭޖު، ހެލްތު ސެކްޓަރ އަދި އެހެނިހެން ޚަރަދުތައް އަދި ސަރުކާރުން ކުރާ ޚަރަދުތައް ކުރައްވަނީ
މާލިއްޔަތު ގާނޫނާއި ގަވާއިދުތަކާ އެއްގޮތަށްތޯ ބަލައި، މާލިއްޔަތު ގާނޫނާއި ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ޚަރަދެއްކުރެވިފައިވާނަމަ
7

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 4 މޭ 2020
އެ ޚަރަދުތަކުގެ ރިޕޯޓެއް މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީއަށް ހުށަހެޅުމަށް ދެންނެވުން. 14. ދައުލަތުގެ ދަރަނި ސަސްޓެއިނަބަލް
ލެވެލްއަކަށް ގެންދިއުމަށް ކުރެވިދާނެ ކަންތައްތަކުގެ ދިރާސާއެއް ހަދައި، މީޑިއަމް ޓަރމް ޑެޓު ސްޓްރެޓެޖީއެއް ވީ
އެންމެ އަވަހަކަށް މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީއަށް ފޮނުއްވުމަށް ދެންނެވުން. 15. ކޯވިޑު19- ގެ ސަބަބުން އިޤްތިޞާދަށް
ކުރިމަތިވެފައިވާ ހީނަރުކަމުން އަރައިގަތުމަށް މިނިސްޓަރ އޮފް އިކޮނޮމިކް ޑިވެލޮޕްމަންޓު ކޮމިޓީއާ މަޝްވަރާކޮށްފާއިވާ
ތިރީގައިވާ ކަންތައްތައް ހިމެނޭ އިކޮނޮމިކް ރިކަވަރީ މަގު ޗާޓެއް މިނިސްޓްރީ އޮފް އިކޮނޮމިކް ޑިވެލޮޕްމަންޓުން ކަމާއި
ގުޅުންހުރި އެހެނިހެން އިދާރާތަކުގެ ލަފައާ އެއްކޮށް ތައްޔާރުކޮށް ކޮމިޓީއާއި މަޝްވަރާކުރުމަށް ހުށަހެޅުން. އެގޮތުން
ފޮރިންގ ޑައިރެކްޓު އިންވެސްޓްމަންޓު، އެގްރިކަލްޗަރ، ފިޝަރީޒް، ޓެކްނޮލޮޖީ. ޓެކްނޮލޮޖީއަށް ދުޅަހެޔޮވުން،
ރިނިއުބަލް އެނަރޖީ، ތަޢުލީމު، އިންޓަރނޭޝަނަލް ރިއަލް އެސްޓޭޓް، އިމިގްރެންޓް އިންވެސްޓަރ ޕްރޮގްރާމް،
އިންޓަރނޭޝަނަލް ފައިނޭންސް ސެކްޓަރ، ލައިޓް އިންޑަސްޓްރީ، ވޯޓަރ ސްޕޯޓްސް އެންޑް އިންޓަރނޭޝަނަލް
އިވެންޓްސް، ތިންޓެކް ދާއިރާ ކުރިއެރުވުން، ކޯޕަރޭޓް ރިސްކް ކުޑަކުރުމަށް އިންޝުއަރެންސްގެ ޚިދުމަތްތަކުގެ
މުހިއްމުކަން، ސެކަންޑްރީ މާކެޓް އަދި ފައިނޭންޝަލް އިންސްޓިޓިއުޓްތަކުން ބޮންޑު ގަނެގެން ސެންޓްރަލް ބޭންކުން
ގެދޮރުވެރިކުރުމުގެ ލޯނު ދޫކުރުން، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކޮންޑިއުސިވް ބިޒްނަސް އެންވަޔަރަންމަންޓެއް ގާއިމުކުރުން،
ފިސްކަލް ޑިސިޕްލިން، ފޮރިންގ އެކްސްޗޭންޖު ރިޒަރވް އިތުރުކުރުން، ސޮވްރިންގ އިންވެސްޓްމަންޓް ފަންޑެއް
ގާއިމުކުރުން، ސެކިއުރިޓީސް އިންވެސްޓްމަންޓު އެކައުންޓު. -16 ކޯވިޑު19- ގެ ސަބަބުން އިޤުތިޞާދަށް ދިމާވެފައިވާ
އަނދަވަޅުން އަރައިގަނެ ރާއްޖޭގެ އިޤުތިޞާދު ކުރީގެ ދުވެއްޔަށް ބަދަލުކުރުމަށް ޓަކައި ބޭނުންވާނެ ސްޓިމިއުލަސް
ޕެކޭޖުގެ ތަފްސީލު ތައްޔާރުކޮށް މިނިސްޓްރީ އޮފް އިކޮނޮމިކް ޑިވަލޮޕްމަންޓް، މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސް އަދި
އެމް.އެމް.އޭގެ ލަފާގެ މަތިން މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީތަކުގެ މަޝްވަރާއަށް ހުށަހެޅުން. -17 ކުރިމަގުގައި ދުނިޔެ އަދި
ރާއްޖޭގެ އިޤުތިޞާދަށް އަތުވެދާނެ ބޮޑެތި ލޮޅުންތަކުން ލިބޭ ގެއްލުންތައް ކުޑަކުރުމަށް ޓަކައި މިނިސްޓްރީ އޮފް
އިކޮނޮމިކް ޑިވަލޮޕްމަންޓުން ރާއްޖޭގެ އިޤުތިޞާދުގެ ޑައިވަރސިފިކޭޝަން ޕްލޭން މުރާޖަޢާކޮށް ކަމާއި ގުޅުންހުރި
އެހެނިހެން އިދާރާތަކުގެ ލަފައާއިއެކު އެކުލަވާލައި ކޮމިޓީގެ މަޝްވަރާއަށް ހުށަހެޅުން. -18 ރާއްޖޭގެ އިޤުތިޞާދު
މިހާރުގެ ހާލަތުން ކުރިއެރުވުމަށް ޓަކައި ލޯކަލް އަދި ފޮރިންގ އިންވެސްޓްމަންޓުތަކަށް ފަހި ވިޔަފާރީގެ މާޙައުލެއް
ގާއިމުކުރުމަށް ބޭނުންވާ ގާނޫނާއި ގަވާއިދުތައް އެކުލަވާލައި އަދި އިޞްލާޙުކުރުމަށް އެހެނިހެން އިދާރާތަކުގެ
ލަފައާއިއެކު ކޮމިޓީގެ މަޝްވަރާ ހުށަހެޅުން. -19 އެންމެ ފަހު ޕޮއިންޓު. ކޮވިޑް 19 އާއި ގުޅިގެން ދިމާވި
ގެއްލުންތަކުން އިޤުތިޞާދު ކޮޅަށްޖަހައި އަދި އިޤުތިޞާދު ކުރިއަރައި ދުވެލި ބާރުކުރުމަށް ޓަކައި މާލީ ސިނާޢަތަށް
ގެންނަންޖެހޭ ގާނޫނީ ބަދަލުތައް ބަލައި ދިރާސާކޮށް އަދި އިޤުތިޞާދުގައި ޙަރަކާތްތެރިވާ ވިޔަފާރިތަކަށް މިހާރަށްވުރެ
8

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 4 މޭ 2020
ބޮޑަށް މާލީ ޚިދުމަތްތަކުގައި ބައިވެރިވުމުގެ ފުރުޞަތު އިތުރުކުރުމުގެ ގޮތުން އުސޫލުތަކަށް ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލުތައް
ބަލައި މި ބަދަލުތައް މިނިސްޓްރީ އޮފް އިކޮނޮމިކް ޑިވަލޮޕްމަންޓް، މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސް އަދި
އެމް.އެމް.އޭއިން ކޮމިޓީއަށް ހުށަހެޅުން. ޝުކުރިއްޔާ. މިއީ އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން ހުރި ރެކޮމަންޑޭޝަންސްތަކަކީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިލްޔާސް ލަބީބްއަށް.
ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. ދެންމެ ހުށަހެޅުންތައް އަޅުގަނޑަށް އަޑުއިވިއްޖެ. ދެން އޭގެ އަދި ދެން އަންނަ
ބައްދަލުވުމެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފުރުޞަތު ލިބޭނެތޯ މަޝްވަރާކޮށްލަން. އެހާ ދިގު އެއްޗެއްވީމާ ވަރަށް ދިގުވާނެ
ހުރިހާ ޕޮއިންޓެއް. ވޯޓަށް އަހާއިރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަޝްވަރާކުރެވިފައި ނޫނީ އިޞްލާޙެއް ހުށަހެޅިފައި އެކަން
އެގޮތަށް ފުރުޞަތު އޮންނާނެތޯ ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވޭ މުޤައްރިރު އަރިހުން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އޭގައި މިހާރު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހަޅުއްވާފައި ހުރި ހުށަހެޅުންތަކަށް ތާއީދު ލިބިއްޖެއްޔާ އެ
ހުށަހެޅުންތަކަށް ވޯޓަށް އަހާނަން. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު އިތުރަށް އެއާއި ގުޅޭ މާއްދާއެއްގައި ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމެއް
ކަމަށް ވަންޏާ އެ ހުށަހެޅުމަކަށް ތާއީދު ލިބިއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ އެ ހުށަހެޅުމަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
މަޝްވަރާކޮށްފައި އެއަށް އެއްގޮތް ނުކުރެވޭ ކަމަށް ވަންޏާ ދެން ދޭތި ވޯޓަށް އަހައިގެން އެ އެއްގޮތްކޮށް، ވާހަކައަކީ
އެ ނިންމާ ގޮތަކަށް ރިޕޯޓުގައި ހިމަނައިގެން އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް ގެންދާނީ. އެހެންވީމަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން
މިވަގުތު ހުށަހެޅުމެއް އޮތް ކަމަށް ވަންޏާ އެއާއިއެކީ ކުރިއަށްދާންވީ. އެހެންނޫނިއްޔާ ޔަޢުޤޫބުގެ ހުށަހެޅުމާއި ދޭތެރެ
އެއްވެސް މަޝްވަރާއެއް މިވަގުތު ދެން ކުރެވެން ނެތް ކަމަށް ވަންޏާ އޭރުން އަޅުގަނޑުމެން މިރެއަށް އެބައި
ލަސްކޮށްލާނީ. އޭރުން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އޭރުން ވަގުތު ވެސް މިހާރު ސަލާމަތްކުރެވޭނެހެން.
ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބް ވާހަކަދެއްކެވުން:
9

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 4 މޭ 2020
އާދެ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޔަޢުޤޫބް އެ ހުށަހެޅުއްވި ކަންތައް މިރޭ ބައްދަލުވުމުގައި އަޅުގަނޑަށް ފުރުޞަތު ދެއްވާނެ
ވާހަކަ ތި ވިދާޅުވީ. އެހެންވީމަ، އެ ގަޑީގައި އަޅުގަނޑުގެ ޚިޔާލު ފާޅުކުރާނަން. ދެން އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅައިލަން
ބޭނުންވޭ އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ކުރިއަށް އޮތް ދެމަސް ތެރޭގައި އެއީ ޖުލައިމަހުގެ ކުރިން، ޖުލައި 1 ގެ ކުރިން
ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު އައު ބަޖެޓެއް މި ބަޖެޓް ރިވިއުކުރުމަށް ނޫނީ ސަޕްލިމެންޓްރީ ބަޖެޓެއް މަޖިލިސްއަށް
ހުށަހަޅަން އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން. ސަބަބަކީ، ބަޖެޓުގައި އެބައިން ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ވިދާޅުވެފައި 1.6 ބިލިއަން
ރުފިޔާ އިތުރަށް ހެލްތު ސެކްޓަރއަށް ޚަރަދުވާނެ ކަމަށް. މި ކޮންޓިންޖެންސީގައި އިނީ 1.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ.
ކައުންސިލުތަކަށް ދޭ ހިލޭ އެހީގެ އަދަދު މިހާރު ބަދަލުވެއްޖެ. ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީ ބޮޑުތަނުން ބަދަލު އައިސްފި.
ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓުތަކަށް ބަދަލުގެންނަންޖެހޭ. މުސާރަ މިހާރުއްސުރެ ބައެއް ސަރުކާރުގެ ސިޔާސީ
މަޤާމުތަކުގައި ތިބި މުސާރަ 20% ކުޑަކުރެވިފައި އެ ވަނީ. އަދި ކުންފުނިތަކަށް ދެވޭވަރު، ކޮންޓްރިބިއުޓްކުރެވޭވަރު
ދަށްވެސް ވެދާނެ ފަހަރެއްގައި އިތުރު ވެސް ވެދާނެ. އެއީ ބައެއް ކުންފުނިތަކަށް އިތުރަށް ދޭންޖެހިދާނެ. އަދި
އޮފީސްތަކުގެ ބަޖެޓު ވެސް ކުޑަކުރުމަށް މިނިސްޓްރީން އަންގަވައިގެން ކުޑަކުރައްވާފައި މިވަނީ. އެހެންވީމަ، ބަޖެޓުގެ
ވަރަށް ބޮޑެތި ބަދަލުތަކެއް އައިސްފައި ހުރިކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ. އެހެންވީމަ، ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ
ފޯކާސްޓަކާއި އެއްޗެހި ހެދި އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ޖުލައި 1 ވާއިރަށް މިނިސްޓްރީއަށް ބަޖެޓެއް ހަދާފައި
މަޖިލިސްއަށް ފޮނުވިދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ. އެހެންވީމަ، އެގޮތަށް އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން. ދެވަނަ
ކަމަކީ، މިއީ ވަރަށް ބޮޑު މައްސަލައެއް ރާއްޖެއަށް ދިމާވެ ގެން މިއުޅެނީ. މިއީ ހަމައެކަނި ސަރުކާރުގެ އިޝޫއެއް
ނޫން. މިއީ މުޅި ދައުލަތުގެ މައްސަލައެއް. ދައުލަތުގެ، މި ކޮވިޑާއި ގުޅިގެން މުޅި ދައުލަތުގެ އިކޮނޮމީއަށް މީގެ
އިމްޕެކްޓް ވަރަށް ބޮޑަށް އެބައާދޭ. ހަމައެކަނި ސަރުކާރުގެ އާމްދަނީއަށް ސަރުކާރުގެ ޚަރަދަކަށް ނޫން. ހުރިހާ
ވިޔަފާރިތަކަށް، ހުރިހާ ސަރވިސް އިންޑަސްޓްރީސްތަކަށް އަދި ހުރިހާ ޚިދުމަތްދޭ ތަންތަނަށް އަދި ހެލްތު
ސެކްޓަރއަށް، އެޑިއުކޭޝަން ސެކްޓަރއަށް މި ހުރިހާ ތަންތަނަށް ބަދަލު އައިސްފި. އެހެންވީމަ، އަދި އެތައް ބައެއްގެ
ދިރިއުޅުމަށް މި އަސަރުކޮށްފި. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި މި ހުރިހާ ކަމެއް ރިވިއުކުރަން އެބަ އޮންނަންޖެހޭ
މުޅި ދައުލަތް ނިސްބަތްވާވަރުގެ ސްޓޭޓް އިކޮނޮމިކް ކޮމިޓީއެއް ނަގާފަ. އެ ކޮމިޓީގައި ތިބެން އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި
ތިބެންޖެހޭނެ ސަރުކާރުގެ ބޭފުޅުން، މަޖިލިސް ކޮންމެވެސް ބައެއް އަދި އެމް.އެމް.އޭގެ ބޭފުޅުން، އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ
ބޭފުޅުން، އިންޑިޕެންޑެންޓް ބައެއް އިންސްޓިޓިއުޝަންގެ ބޭފުޅުން އަދި ރާއްޖޭގެ އެންމެ ބޮޑު ސެކްޓަރ ޓުއަރިޒަމް
ސެކްޓަރގެ ބޭފުޅުން އަދި މަސްވެރިކަމުގެ ދާއިރާގެ ބޭފުޅުން އަދި އިންޑިޕެންޑެންޓް އިކޮނޮމިސްޓުންނާއި، ފައިނޭންސް
ސެކްޓަރގެ އެކި ރާއްޖޭގެ އެކްސްޕީރިއަންސް ހުރި މީހުން އެބަތިބި ރާއްޖޭގައި ވަރަށް ގިނަ. އެހެންވީމަ، އޭގެތެރެއިން
10

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 4 މޭ 2020
ވެސް ކޮންމެވެސް ބަޔަކު ތިބެންޖެހޭނެތާ. އެހެންވީމަ، މިކަހަލަ ކޮމިޓީއެއް އެކުލަވައިލަން އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން. ދެން
އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ ޚަރަދު، ތިންވަނަ ކަމަކަށް ޔަޢުޤޫބުގެ އެ ހުށަހެޅުމުގައި ވެސް އަޅުގަނޑަކަށް އެހާ
ބޮޑަކަށް ސާފުނުވީމަ އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅައިލަން ޚަރަދު ކުޑަކުރުމަށް ހުށަހަޅަން. އެއީ މިހާރު ސަރުކާރުން ހުށަހަޅާފައި
އިނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދީފައި އިން މަޢުލޫމާތުގައި އިނީ 30.1 ބިލިއަން ރުފިޔާ ކުޑަކުރުމަށް 37 ބިލިއަން
ރުފިޔާއިން. އެހެންވީމަ، އެއަށްވުރެ މާބޮޑުތަނުން ވެސް ޚަރަދު ކުޑަކުރަންޖެހޭ. އަސްލު އަޅުގަނޑު ބޭނުންވަނީ ޚަރަދު
ކުޑަކުރުމަށް ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ ލިބޭނެވަރަށް ނިސްބަތުން އެއާއި އެކަށޭނަވަރެއްގައި ޚަރަދުކުރުމަށް ކަނޑައަޅައި
އެވަރެއްގެ ތެރެއަށް ޚަރަދު ހިފެހެއްޓުމަށް ޚަރަދު ކުޑަކުރުމުގެ ޕްލޭނެއް އެކުލަވައިލާފައި މަޖިލިސްއަށް ފޮނުވަން.
އެހެންވީމަ، އެ ޕްލޭނަށް އަންނާނީ މި ބަޖެޓާއި އެކީކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ. އެހެންވީމަ، މި ތިން
ހުށަހެޅުން އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅައިލަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެހެންވީމަ ދެ ހުށަހެޅުން ދެއްތޯ ތި އޮތީ. ސަޕްލިމެންޓްރީ
ބަޖެޓެއް ވެއްޖެއްޔާ އެ ޚަރަދުގެ އަލުން ހަމަ އެ ހުރިހާ އެއްޗެއް އަލުން އެއްކޮށް އެކުލެވިގެން އަންނާނެ ފިސްކަލް
ޕްލޭނާއި ހުރިހާ އެއްޗެއް އެކީގަ. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ފުރަތަމަ ދެ ހުށަހެޅުން ކަންނޭނގެ. ދެން ފަހު
ހުށަހެޅުމަކީ ހަމަ ފުރަތަމަ ހުށަހެޅުމުގެ ބައެއް ގޮތަށް އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ. އެހެންވީމަ، ދެ ހުށަހެޅުން ކަމަށް
އަޅުގަނޑު...
ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބް ވާހަކަދެއްކެވުން:
މުޤައްރިރު ފަހު ހުށަހެޅުމަކީ، އަޅުގަނޑަށް އެތަންކޮޅު ނުބުނެވުނީ. މިއަހަރު އެކަންޏެއް ނޫން. ކުރިއަށް އޮތް ދެ
އަހަރު މެދުރާސްތާގެ ބަޖެޓެއްގައި ޚަރަދު ކުޑަކުރާނެ ގޮތެއް އެބަ ފާހަގަވާންޖެހޭ. އެހެންވީމަ، އެގޮތަށް އަޅުގަނޑު އެ
ހުށަހެޅުން ގެންނަން ބޭނުންވަނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމްއަށް.
11

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 4 މޭ 2020
ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. ދާންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޔަޢުޤޫބް ޢަބްދުاله ހުށަހެޅުއްވި 19 ހުށަހެޅުމަށް
އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން. އަދި ހަމައެއާއިއެކު ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބް އެ ހުށަހެޅުއްވި،
ފުރަތަމަ ހުށަހެޅުއްވި ދެ އިޞްލާޙަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން. 3 ވަނައަށް އެ ވިދާޅުވި ކަން ހަމަ އަޅުގަނޑަށް ވެސް
އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން ހަމަ ފާހަގަވެގެންދިޔައީ. އެއީ ސަޕްލިމެންޓްރީ ބަޖެޓެއް
އަންނަކަމުގައި ވަނީނަމ އެ ބަޖެޓާއިއެކު ބަޖެޓެއް ހުށަހެޅުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހަޅާކަމުގައި ވަނީނަމަ އެއާއި
އެއްކޮށް ގެނެވޭނެ ބައެއްކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން. އެހެންވީމަ، އެ ދެ ހުށަހެޅުމަށް ވެސް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން.
އަޅުގަނޑަށް އެކަމަކު ވަރަށް ރަނގަޅު އެ ދެ ހުށަހެޅުން ލިޔުމުން ސީދާ ހުށަހެޅުމުގައިވާ ލިޔުންކޮޅު ޢިބާރާތް
އެނގިއްޖެއްޔާ ވަރަށް ފަސޭހަ. އެހެންވީމަ، އިދާރީމޭޒުން ވެސް އެކަން ކޮށްދެއްވައިފިއްޔާ ވަރަށް ރަނގަޅު. އެ ދެ
ހުށަހެޅުމަށް ތާއީދުކުރުން އަޅުގަނޑުގެ މައިގަނޑު ބޭނުމަކީ. އެހެންވީމަ، ޔަޢުޤޫބް ޢަބްދުاله ގެ 19 ހުށަހެޅުމާއި
އިލްޔާސް ލަބީބުގެ ދެ ހުށަހެޅުމަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް
ޝުކުރު އަދާކުރަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިބްރާހީމް ޝަރީފްއަށް.
މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތަކަށް އެދުނީ ޔަޢުޤޫބުގެ އެ ހުރިހާ ހުށަހެޅުއްވުމަށް
ތާއީދުކުރަން. އެއީ ވަރަށް ރަނގަޅު ނުކުތާތަކެއް އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮމިޓީއަށް ފިނޭންސް މިނިސްޓަރާއި އަދި
އިކޮނޮމިކް ޑިވަލޮޕްމަންޓް މިނިސްޓަރު ވަޑައިގެން ދެއްވި މަޢުލޫމާތުގެ އަލީގައި އެކުލެވިފައިވާ ހުށަހެޅުންތަކެއް ކަމަށް
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އިލްޔާސްގެ ހުށަހެޅުމުގައި އަޅުގަނޑު ކަންބޮޑުވާ ކަމެއް އެބައޮތް. ބަޖެޓެއް ގެނައުމަކާއި
ދޭތެރެއަކު ނޫން. ސަރުކާރުން ބަޖެޓެއް ގެންނަން ވެއްޖެއްޔާ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ގެންނަވާނެ ބަޖެޓެއް.
އެހެންނަމަވެސް، މިއީ އާދަޔާއިޚިލާފު ވަގުތެއްކަމާއި، އާދަޔާއިޚިލާފު ވަގުތުގައި ހިންގަންޖެހޭނީ އާދަޔާއިޚިލާފު މަނިޓަރީ
12

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 4 މޭ 2020
ސިޔާސަތުކަން އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭނެ. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ފައިސާގެ އަގު ވެއްޓުނަސް، އިންފްލޭޝަންވިޔަސް
އަދި ހައިޕަރ އިންފްލޭޝަނަކަށް ދިޔަޔަސް އެންމެ މުހިއްމުކަމަކީ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ އާދައިގެ މީހުންނަށް
ދޭންޖެހޭ ޚިދުމަތްތައް ދައުލަތުން ފޯރުކޮށްދޭ ޚިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމާއި، ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ފުރާނަ
ސަލާމަތްކުރުމަށް ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތާއި، ކުރަންޖެހޭ ޚަރަދުތައް ކުރުން. އޭގެ މާނަޔަކީ ފަހަރެއްގައި ވެސް
ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާ ގޮތަށް ނުވަތަ ފައިސާ ނުލިބޭ ގޮތަކަށް އެކަން ކުރުމެއް ނޫން. އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން
މިއުޅޭ ވާހަކައަކީ، މާލިއްޔަތު ހުރިހާ ގާނޫނަކާއި އެއްގޮތަށް ކުރަން ހުރި ކަންތައްތައް ކުރުން. މިހާރު ވެސް
ދުނިޔޭގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގައި ޕްރޮކިއުމަންޓް އުސޫލަކީ އެއްގޮތަކަށް ވެސް ބަލައިގަނެވޭ ކަހަލަ އުސޫލެއް
ނޫން. އެއަށް ބަދަލުގެންނަންޖެހޭ. އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން މިހާރު ޕްރޮކިއުމަންޓް މި އަމިއްލަ ޕްރައިވެޓް ޕާޓީތަކަށް
ސޯސްކޮށްގެން ގެނައުމުގެ ބަދަލުގައި ބޮޑު އަގު ދީގެން ތިން،ހަތަރުގުނަ ދީގެން ސީދާ އެ މެނުފެކްޗަރަރ އަތުން
ޕްރޮކިއުމަންޓް ކުރުމަށް ޓަކައި އިތުރު ސެންޓްރަލް އޮފީހެއް ދުނިޔޭގެ އެހެން ތަހުޒީބު ޤައުމުތަކުގައި ވެސް
ކުރެވެމުންދާ ގޮތަށް ސެންޓްރަލް ޕްރޮކިއުމަންޓް އޮފީހެއް ގާއިމުކޮށް މިހާރު މެނުފެކްޗަރަރއިން އަތުން ސަރުކާރުގެ އެ
ކަމާއި ބެހޭ އިދާރާއަކުން އެ ތަކެތި ސޯސްކުރަން. އައުޓްސޯސްކޮށްގެން ގެނައުމުގެ ބަދަލުގައި ސޯސްކުރަން.
އެހެންނޫނިއްޔާ ވެންޓިލޭޓަރެއް ދިހަހާސް ޑޮލަރަށް ލިބޭ އެއްޗެއް ފަންސާސްހާސް އަރައިގެން ނުދާނެ މި ޕްރައިވެޓް
ޕާޓީތަކަށް އައުޓްސޯސް ނުކުރާނަމަ. ސީދާ މެނުފެކްޗަރަރ، އެންމެންނަށް ވެސް އިނގޭ މިހާރު މިޒަމާނުގައި އަދި
ދިވެހި ދައުލަތަށް އެ ކުންފުނިތަކުން ސީދާ އެއްޗެތި ގަނެވޭނެ. އެސް.ޓީ.އޯއިން ވެސް ގަނެވޭނެ. އެސް.ޓީ.އޯ ވެސް މި
ހަދާގޮތަކީ ނުގަނެ ކޮންމެވެސް އެ މީހުންގެ ރައްޓެހި ޕްރައިވެޓް ޕާޓީއަކާއި ހަވާލުކުރަނީ. މިގޮތް ހުއްޓާލައި
ސެންޓްރަލް ޕްރޮކިއުމަންޓް އޮފީހެއް ގާއިމުކޮށްގެން ސީދާ މެނުފެކްޗަރަރ އަތުން ދައުލަތަށް ބޭނުންވާ ތަކެތި
އެތެރެކުރުމުގެ އުސޫލެއް ގާއިމުކުރަން އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން އިނގޭތޯ ހުށަހެޅުމެއްގެ ގޮތުގަ. ދެން ފާހަގަކުރެވުނު
އަނެއް ނުކުތާއަކީ، އިންފްލޭޝަނާއި މިކަހަލަ އެއްޗެއްސަށް ވާހަކަދައްކާއިރުގައި އަޅުގަނޑމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭނެ
ޙަޤީޤަތެއް ފައިސާގެ ސަޕްލައި އިތުރުކޮށްގެން މޮނިޓައިޒްކޮށްގެން ރައްޔިތުންގެ އަތަށް ރައްޔިތުންގެ ޖީބަށް ފައިސާ
ވަންނާނެ ގޮތް އަޅުގަނޑުމެން ނަހަދައެއް މިކަމެއް ނުކުރެވޭނެ. ކެޕިޓަލިޒަމްގެ އެންމެ ވަރުގަދަ އެންމެ ނުރަ އްކާތެރި
އެއްކަމަކީ މިކަހަލަ ހާލަތެއް އަންނައިރުގައި ވެސް މުއްސަނދިން އަތުގައި ހުރި ފައިސާގެ ރިޒަރވްގެ އަގު
ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ވެއްޓިދާނެތީ އެ މީހުން ގަންނަ ބިރެއް. އެކަމަކު، އެ ކެޕިޓަލިޒަމްގެ އެންމެ މުހިއްމު
ކަންތައްތަކެއް މިކަހަލަ ދަނޑިވަޅެއްގައި ނުހިންގޭނެކަން އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭނެ. ކެޕިޓަލިޒަމަށް ތާއީދުކުރާ
ވިޔަފާރިވެރިއެއް އަޅުގަނޑަކީ ވެސް. އެކަމަކު، ކެޕިޓަލިޒަމްގައި ވެސް އޮތް އެންމެ ނާޒުކު ކަންތައްތައް
13

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 4 މޭ 2020
އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް ނެރެގެން އަދިވެސް އެގޮތުގައި ހިފަހައްޓަން އައި.އެމް.އެފް ތަންތަނުން އެ ކުރާ މަސައްކަތަށް
ކޮންމެހެން އަޅުގަނޑުމެން ތާއީދުކުރާކަށް ނުޖެހޭނެ. ތިންވަނަ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު މި ފާހަގަކުރަނީ މިރާއްޖޭގައި
މިވަގުތު ފައިސާ ޗާޕްކޮށްގެންވިޔަސް، އިތުރުކޮށްގެންވިޔަސް މިރާއްޖޭގައި 1.5 ބިލިއަން ޑޮލަރު ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި
ހޭދަކުރުމުގެ ހަކަތަ މިރާއްޖޭގައި އެބަހުރިކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަވޭ. އަދި ރާއްޖެއަށް ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި
ލިބެންހުރި އެހީތަކާއި ލިބެންހުރި ލޯނުތައް ލައިގެންނެއް ދިވެހިރާއްޖޭގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ބިރުގަންނަ ދަރަޖައަކަށް
ރާއްޖޭގެ އިންފްލޭޝަން ބަދަލުވެގެނެއް ނުދާނެ. އެއީ ބައްލަވާ އޮސްޓްރޭލިޔާ. މިދިޔަ އަހަރު ހުރީ 1 ޑޮލަރު ދެ
ސެންޓަށް ޔޫ.އެސް ޑޮލަރު އޮސްޓްރޭލިއާ ޑޮލަރު. އެއީ % 90 އަމިއްލަ އުފެއްދުންތެރި ޤައުމެއް. އެކަމަކު، މިހާރު
ހުރީ 1 ޑޮލަރު 67 އޮސްޓްރޭލިއާ ޑޮލަރަކީ ޔޫ.އެސް ޑޮލަރު. އިންޑިއާގައި ވެސް ފަސްދޮޅަހަށް ހުރި ޑޮލަރު މިހާރު
78 އަށް އަރާފައި ހުރީ. އެ ތަންތަނުގެ މީހުން ނުވާ، އެއީ % 99 އެތެރޭގެ އުފެއްދުންތަކުން ރައްޔިތުންނަށް
ބޭނުންވާ ހުރިހާ ޟަރޫރީ ކާނާތަކާއި، ބޯތަކެތި އުފެއްދޭ ޤައުމެއް. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑުމެންނަކީ މުޅިން އިމްޕޯޓަށް
ބަރޯސާވެފައި އޮތް ޤައުމަކަށްވާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ފައިސާގެ އަގަށް ބަދަލުވެދާނެއޭ ކިޔައިގެން ރައްޔިތުން
ބަނޑަށްޖައްސަން އަޅުގަނޑުމެން ވަކާލާތުކޮށްގެންނެއް ނުވާނެ. ސަރުކާރުން މި ހާލަތުން އަރައިގަތުމަށް ޓަކައި
ފަންޑުކުރަންޖެހެނީ 15 ބިލިއަން ރުފިޔާ ޗާޕްކޮށްގެން ކަމަށްވިޔަސް އެ ވިދާޅު ވާ ބައެއް ބޭފުޅުންގެ ބަހުރުވައިންނަމަ
އަދި 20 ބިލިއަން ރުފިޔާ ޗާޕްކޮށްގެން ކަމަށްވިޔަސް އަދި ރުފިޔާގެ އަގު 30 އަށް އެރިކަމުގައިވިޔަސް އަޅުގަނޑުމެން
ދިވެހިރާއްޖޭގައި އެންމެ އާދައިގެ ރައްޔިތުން ބަނޑަށްޖެހޭނެ ގޮތަކަށް ޢަމަލުކޮށްގެން ނުވާނެ. އެހެންވީމަ، މި ނުކުތާ
ފާހަގަކޮށް އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން ކުރިން އަޅުގަނޑުގެ ހުށަހެޅުން. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޓަކައި ޝުކުރިއްޔާ. މުޤައްރިރު
އަޅުގަނޑު ނިމިއްޖެ އިނގޭތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތަށް އެދިފައި ތިބި ބޭފުޅުންގެ ތަރުތީބުކޮށްލިއިރު
ޙުސައިން ވަޙީދު އެދިފައި އޮތްކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، ފެންނަން ނެތީމަ ދެންމެ އަޅުގަނޑަށް މެސެޖް ލިބުނީމަ
ވަކިން މެސެޖެއް އައިމަ އަޅުގަނޑު މި ޖަހައިލީ. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ފެލިދޫ
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަޟުލް ރަޝީދަށް. ފެލިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް
ފަޟުލް ރަޝީދު. އާދެ! އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވިލުފުށި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަސަން
ޢަފީފްއަށް.
14

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 4 މޭ 2020
ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޢަފީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އާދެ! އަޅުގަނޑަށް ތަންކޮޅެއް ފަހުން ބައިވެރިވެވުނީމަ ޔަޢުޤޫބު ހުށަހެޅުއްވި ހުރިހާ
ނުކުތާތަކެއް އަޅުގަނޑަކަށް އަޑެއް ނީ ވުނު. އެހެންވީމާ ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ލިބިދާނެ ގޮތެއް ވެދާނެތޯ ފުރަތަމަ
އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ އަހާލަން ބޭނުން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އިންނާނެ ޗެޓުލޮގަގަ އި ޝެއަރކުރައްވާފަ އި އެ ފައިލް އިނގޭތޯ. ތަންކޮޅެއް މަތީގަ އި އިންނާނެ ޗެޓުލޮގު ގަ އި އެ
ފައިލު.
ވިލިފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޢަފީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އޯކޭ. ދެން، އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ އަޅުގަނޑުމެން، ކޮންމެގޮތެއްވިޔަސް މިހާރު މި އޮތް
ޙާލަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން މިއަހަރަށް އަންދާޒާކުރިވަރާ ގާތްކޮށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ދައުލަތަށް އާމްދަނީއެއް
ނުލިބޭނެ. އެކަމަކު، ޚަރަދުތައް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ވަރަށް ބޮޑުތަން އެބަ ދޭ އިތުރުވެގެން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް
ހީވާގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރަށް ދަންނަވާލަން މިހާރުގެ ޙާލަތަށް ބަލާފައި އިތުރު އާ
ބަޖެޓެއް ހުށަހެޅުއްވުމަށް. އެއީ އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ސަޕްލިމެންޓަރީ ބަޖެޓަކީ ވެސް ހަމަ އާ ބަޖެޓެއް ހުށަހަޅަން
މި ޖެހެނީ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމަ، އެއީ އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ ނުކުތާއަކަށްވާތީ އެ ވާހަކަ ދަންނަވާލަންވެގެން .
ދެން، ޔަޢުޤޫބު ހުށަހަޅުއްވި ހުށަހެޅުއްވުންތަކުގައި މިހާރު އިކޮނޮމިކު މިނިސްޓަރު ވަޑައިގެން ކޮމިޓީގަ އި ދެއްކެ ވި
ވާހަކަފުޅު ތެރޭގައި ދެއްކެވި ޓްރާންޝިޕްމަންޓު ޕޯޓެއްގެ ވާހަކަ. ދެން، އެ ވާހަކަ ހިމެނިފައި އޮތްތޯ އަޅުގަނޑު
ސާފުކޮށްލަން ބޭނުން. ހިމެނިފައި ނެތިއްޔާ ދެން ކޮންމެއަކަސް އެއީ އަޅުގަނޑުމެން އިޤްތިޞާދު އަލުން
ބައްޓަންކުރާއިރުގައި ވިސްނިދާނެ ކަންތައްތަކަށްވާތީ. އެހެންވީމަ، އެކަހަލަ ހުރިހާ ކަމެއް ވެސް ހިމެނިގެން އެ
ކަންތައްތައް ކުރިއަށް ގެންދިއުން އެއީ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މުހިންމުކަމެއްހެން. ދެން، އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަން
އެބަޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެން މިއީ ގާތްގަނޑަކަށް 99% އިމްޕޯޓަށް ބޭސްވެފައި އޮންނަ ޤައުމެއް އިނގޭތޯ. ދެންމެ މަރަދޫ
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ވިދާޅުވިހެން އަމިއްލައަށް އުފެއްދުންތެރިކަން ހުރި ބޮޑެތި ޤައުމުތައް ،
އޮސްޓްރޭލިއާ ، ދެން ގޮސް އިންޑިއާ އަދި އެހެންވެސް ޤައުމުތަކުގައި ޔޫ.އެސް ޑޮލަރާއި ، އެ ޤައުމުތަކުގެ އަގާއި
15

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 4 މޭ 2020
މިހާރު އައިސްފައި ހުރި ތަފާތު އެ ވިދާޅުވީ. ދެން، އަޅުގަނޑުމެން އެއްވެސްކަހަލަ އުފެއްދުންތެރިކަމެއް މިތާނގައި
ނެތް ޤައުމެއްގަ އި، މި ދެންނެވީ ޕްރޮޑަކްޓު މެނުފެކްޗަރިންގ ނޫނިއްޔާ އަދި އެހެންވެސް އެ ފާޑުގެ
އުފެއްދުންތެރިކަމެއް ނެތް ޤައުމެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން ފައިސާ ޗާޕުކުރަން ފަށައިފިއްޔާ ދެން ކިހާވަރަކަށް ދާނެތޯ
އަޅުގަނޑުމެންގެ އިންފުލޭޝަން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ފައިސާގެ އެ އަގު އެބަހުރިތޯ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ފައިސާގެ އަގު
ބިނާކޮށްފައި މި އޮންނަނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭ ބޭރުގެ ފައިސާއަށް. އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ވޯރލްޑް ރިޒަރވެ އް ހުރި
ބައެއް ވެސް ނޫން ފައިސާގެ އަގު ހިފަހައްޓަން. އެހެންވީމަ، އެބަ ވިސްނަންޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެން ފައިސާ ޗާޕުކޮށްގެން
ކަންތައް ކުރަން ބަލާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ފައިސާ ޗާޕު ކޮށްގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބޭރުން އެއްޗެހި ގަންނަން
ލިބިދާނެތޯ މިއީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ބަލާލަންޖެހޭ ކަމެއް އިނގޭތޯ. އަބަދު އަޅު ގަނޑުމެންނަށް ދޭނެތޯއޭ އެއްވެސް
ބަޔަކު އެގޮތަށް އެއްޗެހި؟ އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ ފައިސާގެ އަގުވެސް ހިފަހައްޓަން.
އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބެމުން އަންނަ ބޭރު ފައިސާ ލިބެން ހުންނަ ގޮތްތަކެއް ހޯދަން ވެސް،
އިތުރު ގޮތްތަކެއް. މި ޙާލަތުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބޭރު ފައިސާ ލިބޭނެ ގޮތްތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ
ހޯދަން. ހަމަ އެއާއެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި ސިޓުއޭޝަން މާގިނަދުވަހަކު ދެމިގެން ނޯންނާނެ.
ކޮންމެވެސް ދުވަހަކުން އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ބޯޑަރުތައް ހުޅުވޭނެ. ހުޅުވެންވާއިރަށް މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ
އިޤްތިޞާދުގެ އެންމެބޮޑު ދެ ސިނާޢަތްކަމުގައިވާ ޓުއަރިޒަމް އާއި މަސްވެރިކަމާ، މިއީ މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބޭރު
ފައިސާ ލިބެން އޮތް މަގު. އެހެންވީމާ، މި ދެ ކަންތައް ފެށެންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރަން. އެހެންވީމާ،
މަސްވެރިން އަތުން ގަނެފައި ހުރި މަސް އެކްސްޕޯޓުކުރެވޭނެ ނިޒާމެއް މިހާރުއްސުރެ އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ
އެކްސްޕޯޓުކުރާ ފަރާތްތަކާއި އަދި އެ ފަރާތްތަކުން އެ ވިއްކާ ފަރާތްތަކާ ދޭތެރޭގައި އޮންނަ އެއްބަސްވުމުގެ ތެރެއިން
ވެސް މިހާރު އޮތީ ކިހާހިސާބެއްގަތޯ ބަލަ އި، އެ ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރުގެ
ފަރާތުން ބަލާފައި އަދި އެފަދަ ކަމެއް މިހާރު ވެސް ހަމަޖެހިފައި ނެތިއްޔާ އެފަދަ ކަމަކަށް މަސައްކަތްކުރަން
އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ. ދެން، ހަމަ އެއާއެކު ، އަޅުގަނޑުމެން ޕްލޭނެއް އެބަ އޮންނަންޖެހޭ މި ލޮކްޑައުން ނިމިގެން
ބޯޑަރުތައް ހުޅުވިގެންދާއިރުގައި ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ރިސޯޓުތަކަށް ފަތުރުވެރިން ގެންނާނެ ގޮތްތަކެއް. އަޅުގަނޑުމެން މި
މާކެޓު އިތުރަށް ޚަރަދުކޮށްގެން ނަމަވެސް އަޅުގަނޑުމެން އި ޝްތިހާރުކުރާނެ ގޮތްތަކާއި ، މި ކަންތައްތައް އެބަޖެހޭ
އަޅުގަނޑުމެން ބަލަން. އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަންޖެހޭނެ އަޅުގަނޑުމެން މި ސިޓުއޭޝަން، މި ލޮކްޑައުން، މި
ބޯޑަރުތައް ހުޅުވިގެންދާއިރުގައި މި އަންނަން ތިބި ފަތުރުވެރިންގެ އަދަދު ވަރަށް ބޮޑުތަން މަދުވެގެންދާނެ. އެއީ
ދުނިޔޭގެ ހުރިހާ ޤައުމެއްގަ އި ވެސް އިޤްތިޞާދު މިއޮތީ ވަރަށް ބޮޑުތަން ދަށަށް ގޮސްފަ. އެހެންވީމަ، ސޭވިން ގ އެއް
16

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 4 މޭ 2020
ނޯންނާނެ، އެމީހުން ހިތް އުފާކޮށްލަން ތަންތަނަށް ދަތުރުކުރުމުގެ އެންމެނަށް، އެ ދާން ބޭނުންވާ އެންމެނަކަށް އެ
ފުރުޞަތެއް ނޯންނާނެ. އެހެންވީމާ، ދަތުރުކުރަން ތިބި މީހުންގެ ތެރެއިން ރަނގަޅު އަދަދެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ގެނެވޭނެ ގޮތްތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ޕްލޭނެއް ހަދައިގެން އެގޮތަށް މަސައްކަތްކުރުން އެއީ އަޅުގަނޑަށް ހީވާގޮތުން
އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ކަންތައްތައް ކުރުމުގައި ވިސްނާލަން މުހިންމު ކަމެއް. މިއީ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން އޮތް
ވާހަކައަކީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާއަށް.
ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ ޔަޢުޤޫބު ހުށަހަޅާފައި އެހަރަ ހުށަހެޅުންތައް
ހަމަ ރަނގަޅު ކަމަށް. ދެން ބަޖެޓެއް ހަދަންޖެހޭ. ހުށަހަޅަންޖެހޭ. އެކަމަކު، މި ދަނޑިވަޅު ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު
ކައިރީ އެކަން ކުރުވަން ބުނުމެކޭ ހަމަ ކަނޑުގައި ރޮނގެއް އެޅުމަކީ އެއްވަރެއް ، އެއް ތާނގައި ޖެހޭނީ. އެއީ
އަޅުގަނޑުމެން މި އުޅެނީ އިޤްތިޞާދަށް ވާނެ ގޮތުގެ ވެސް ތަޞައްވަރުގެ ފަހެތި ހަދައިގެން މި އުޅެނީ. އޭގެއިން
ވެސް އަދި ނޭނގެ ގޮއްސަ ނިމޭނެ ހިސާބެއް ވެސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓެއް ހަދަންޖެހޭނެ. އެކަމަކު،
ބަޖެޓެއް ހަދަން އެނގޭނީ ވެސް މި ދާދިމާލަކާއި، ގޮސް ނިމޭނެ ހިސާބަކާއި، ޖެހޭނެ ހިސާބަކާ ވެސް އެނގުނީމަ.
އެހެންވީމަ، އެ ހަދަންޖެހޭނެ ކަމެއް. އެކަމަކު، މި ދަނޑިވަޅު އެއީކީއެއް އެންމެ މުހިންމު ދަނޑިވަޅު ނޫން ކަމަށް
އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރަނީ ކޮންޓިންޖެންސީ ބަޖެޓެއް ހަދަން ފިނޭންސްގައި އެ ވާހަކަ ބުނުން އެއީކީއެއް. މި ކަންކަން
ހަމައަކަށް އެޅި، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް އަންދާޒާއެއް ކުރެވޭ ހިސާބަށް ދިޔައިމަ ދެން ބުނަންވީ އޯކޭއޭ ބަޖެޓު
އެބަޖެހެއޭ ހަދަން. ހަދާފައި ބަޖެޓު މި ތަނަށް ފޮނުވައިދޭށޭ. އެ ހިސާބަށް ދާންވާއިރަށް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނޭނގޭނެ
މިކަން އޮންނާނެ ޙާލަތެއް ބުނާކަށް. ދެން، ވަރަށް ގިނަ ބޭފުޅުން ވިދާޅުވެއްޖެ މިއީ ޓީ-ބިލޭ، ޗާޕޭ، ލޯނޭ މި ހުރިހާ
އެއްޗެއް. އިޤްތިޞާދު ހިފަހައްޓަން ކުރާ ކޮންމެކަމަކުން އޭގެ ހަމަ ނަތީޖާ ފެންނާނީ ހަމަ އެއް ސިފައެއްގައި .
ޗާޕުކުރިޔަސް ، ޓީބިލް ވިއްކިޔަސް މިކިޔާ ނަން ތަފާތުވަނީ. ކުރާ ކަމަކީ އެމް.އެމް.އޭ ތެރެ އިން ހުރި ރުފިޔާ ނެރެނީ.
އެހެންވީމާ، އޭގެއިން ލިބޭނެ ނުލިބޭނެ އިތުރު ނަތީޖާއެއް ނޯންނާނެ. ދެން، އިންފްލޭޝަން އަންނާނެ. އިންފްލޭޝަން
17

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 4 މޭ 2020
އަންނާތީވެ އިންފްލޭޝަން މިހާހިސާބަށް ދުނިޔޭގައި އެ އިންފްލޭޝަނެއް ގޮތުގައި އެ އޮންނަނީ ވެސް. މި
އަންނަންޖެހޭ ގަޑި، އެ ގަޑީގަ އި އަންނާނެ އިންފްލޭޝަން ރާއްޖެއަށް ވެސް. ކުރެވޭނެހާ ކަމަކީ އޭގެއިން ލިބޭނެ
ގެއްލުމާއި ފައިދާ ، ނޫނިއްޔާ ގެއްލުމާ އެ ކަންކަން ކުޑަކުރެވުން. ނެތިއެއް ނުދާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ މި
ދެންނެވިހެން ޔަޢުޤޫބު އެ ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުންތަކަށް ވަރަށް ރަނގަޅު ކަމަށް ފެންނަނީ. ހަމަ އެއާއެއްކޮށް
ސީރިއަސްކޮށް ސަރުކާރުން ކަންކަން ކުރަން އެބަޖެހޭ ފައް ޓަން. އަޅުގަނޑު ކުރީރޭ ބުނިހެން، ރާއްޖޭގަ އި މިވަގުތައް
ކުރެވެން ހުރި ކަންތައްތައް ކުރަން ބޭނުންވާ ފަރާތްތަކަށް ހަމަ އެ ވަގުތުން ހުޅުވާލަންވީ. އަޅުގަނޑުމެން މިހެން
ދެކޮޅަށް ބިންނުފޯރައިގެން ތިއްބާ އެހެން މީހުން މި ފުރުޞަތުގެ ބޭނުންކުރާނީ. އެހެންވީމަ، މިހާރުން މިހާރަށް ވެސް
ހުޅުވާލާފައި ރާއްޖޭގަ އި އިންވެސްޓުކުރަން ބޭނުންވާ ފަރާތްތަކަށް ކުރަން ބޭނުންވާ އިންވެސްޓުތަކާ ބެހޭ ކަންކަން
ހުޅުވާލީމާ އަޅުގަނޑުމެންނަށްވުރެ އަދި މާ ރަނގަޅު، ސިނކުނޑީގައި ތެތްކަންހުރި ވިސްނުންހުރި މީހުން ދޮން
މީހުންގެ ތެރޭގައި އުޅޭނެ. އެމީހުން އަންނާނެ އެކަކަން ކުރަން. އައީމަ އެކަމަށް މަގުފަހިކޮށްދިނީމަ ދެން ކުރިއަށް
ދެވޭނީ. އެހެންނޫނިއްޔާ ނުވާނެ. ހަމަ މި ގެސްޓުހައުސް ވިޔަފާރިހެން ހަމަ ބައެއްގެ ނުފޫޒާއި އަތުގެ މުއްދަށުގަ އި
ލައި ފިއްތާފައި މިހެން ތިބުމުގެ ސަބަބުން، މިހިސާބަށް އަ އި އިރު އަދި ކިރިޔާ އެހާހިސާބަށް މި ދެވުނީ. މި ދައްކަނީ
ފަނަރަވަރަކަށް އަހަރު ދެއްކި ވާހަކަ އަދި ޙަޤީޤަތަކަށް ވާން. މި ރޭޓުން ދަންޏާ އެއް ކަންކަމެއް ނުވާނެ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ހަޔާތަކު. އަޅުގަނޑުމެން ކާފަ ކުދިންނަށް ތިވާ ކަންތައްތައް ފެންނާނީ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ، ފެލިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިބްރާހީމް ފަޟުލް ރަޝީދަށް އަނެއްކާވެސް.
ފެލިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަޟުލް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޔަޢުޤޫބު ހުށަހެޅުއްވި ހުށަހެޅުއްވުމަށް ހަމަ ތާއީދުކުރަން. ދެން،
މީގެތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް އަދި އިޤްތިޞާދު ހުޅުވާލެވޭނީ ކޮންއިރަކުކަމެއް އަދި ސީދާ ދަންނަވާކަށް ނޭނގޭނެ
އެއްވެސް މެންބަރަކަށް ވެސް އަދި ސަރުކާރަކަށް ވެސް. އެކަމަކު، މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވޭނީ. އެސްޓިމޭޝަންތަކެއް
ހެދޭނީ. އެހެންވީމަ، އެއަށް ބަލާފައި ކޮންމެވެސްވަރަކަށް މިހާރުގެ ޚަރަދު ކުޑަކުރުމުގެ ސިޔާސަތުތައް އެބަ
ގެންގުޅެންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރަން. އެހެންވީމާ ، ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓްސްތަކާ އަދި އޭގެ އިތުރުން
18

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 4 މޭ 2020
ދެން ހުރި ދިމަދިމާލުން ޚަރަދުކުޑަކުރުމަށް ޓަކައި ކުރެވޭނެ ކަންތައްތައް ވަރަށް މުހިންމު މި ދަނޑިވަޅުގައި
އިމްޕްލިމެންޓުވެގެން ދިއުން. އެހެން މިދަންނަވަނީ އަދި އެމް.އެމް.އޭއިން ފައިސާ ނެގިކަމުގައި ވިޔަސް އަދި
ޗާޕުކުރިކަމުގައި ވިޔަސް އަދި އެ ޓީބިލްކަމުގައި ވިޔަސް އަދި ކޮންމެ ގޮތެއް ވިޔަސް އިޤްތިޞާދަށް މި ނެރެވޭ
ފައިސާގެ ތެރެއިން އިންފްލޭޝަން މައްޗަށްދާ ދިއުން ކުޑަކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރެވެން އޮތް އެންމެ
ބޮޑު މަސައްކަތަކަށް މިވަގުތު ވާނީ އަޅުގަނޑުމެން ޚަރަދުކުޑަކުރުމޭ. އެހެންވީމަ، ސަރުކާރުގެ ގާތްގަނޑަކަށް މި
އަހަރުގެ ބަޖެޓު ގެ 37.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ ޖަހާފައި އޮތްއިރުގައި އޭގެއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު ފަށާފައި ހުރި
ޕްރޮޖެކްޓްސްތައް ގޮއްސަ އޮތް ހިސާބާއި އަދި ނުފަށާ ހުރި ކަންތައްތައް މިވަގުތުން މިވަގުތަށް އަޅުގަނޑުމެން
މަޑުޖައްސާލައިގެން ނަމަވެސް ، މި އަންނަ އަހަރަށް ލަސްކޮށްލައިގެން ނަމަވެސް އަޅުގަނޑުމެން ޖެހޭ އެބަ
ޚަރަދުކުޑަކުރަން. ދެން، އޮތް ގޮތަކީ ހަމަ ސަރުކާރުގެ ސިޔާސީ މަޤާމުތަކުގައި ތިބި މީހުންނާއި އަދި މަޖިލިސް
މެންބަރުންނާއި އަދި މިނިސްޓަރުން ވިޔަސް، އަދި މިހެން ހު ރި ދިމާދިމާލުގައި އިނގޭތޯ، ޚަރަދު ކުޑަކުރެވެން ހުރި،
މުސާރައިގެ ގޮތުން ވެސް ޚަރަދުކުޑަކުރެވެން ހުރި ދިމަދިމާލު ން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ބަލާލަންޖެހޭ. ދެން، މީގެ
އަނެއްކޮޅަކަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ، އަސްލުގަ އި ސްޓިމިއުލަސް ޕެކޭޖު ނޫނިއްޔާމު
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރިލީފް ޕެކޭޖެއް މިހާރު މި އަޑުއިވޭ ގޮތަށް ކިޔާކަމުގައި ވަންޏާމު، އަސްލު އަދިވެސް އެންމެ
މެދުފަންތި ނޫނިއްޔާމު މެދު އަދި މަތީ ފަންތީގެ ވިޔަފާރިތަކަށް އަދިވެސް ނުފޯރާހެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ. މިހެން މި
ދަންނަވަނީ އަޅުގަނޑަށް ހަމަ އިހަކަށްދުވަހު ހަމަ ޚަބަރުކޮށްލި އިސްލާމިކު ބޭންކަށް ލާފަހުރި ކުއްޖަކާއި ބޭންކު އޮފް
މޯލްޑިވްސްއަށް ލޯނަށް އެދި ލާފައި ހުރި ކުއްޖަކަށް ޚަބަރުނުވެގެން ހަމަ އަޅުގަނޑުގެ ގާތުގައި އެ ވާހަކަދެއްކީ
އިނގޭތޯ. ދަންނަވާލަން މި އުޅޭ ވާހަކައަކީ، މި އެބަޖެހޭ މި އިކޮނޮމީ ތެރޭގައި ދައުރުވާން ވީހާވެސް އަވަހަކަށް.
އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ކުޑަކުޑަ ނާޒުކު އިޤްތިޞާދު މި އޮތްއިރުގައި މެދު އަދި ކުދި ފަންތީގެ ވިޔަފާރިތައް މި
ހަލާކުވުމަށް ފުރުޞަތު ފަހިވެފައި އޮތްއިރު ގައި، މާނައަކީ އެއްވެސްވަރަކަށް އިކޮނޮމީގެ ފައިސާއެއް
ދައުރުނުވާއިރެއްގައި އެ މީހުންނަށް ކޮންމެވެސްވަރެއްގެ އެހީތެރިކަމެއް ދޭން އެބަޖެހޭ މިކަންކަން ވީހާވެސް އަވަހަކަށް
ނިމިގެން އަންނަން. ދެން އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ކަންނޭނގެ ކޮންމެވެސްވަރަކަށް ސަރުކާރަށް ވެސް ޕުޝްކުރަން
ބޭންކުތަކުން މި ކަންކަން ވީހާވެސް އަވަހަކަށް ފެސިލިޓޭޓު ކޮށްދިނުމަކީ މުހިންމު ކަމެއް ކަމުގައި ދެކިގެން އެއަށް
ތަންކޮޅެއް އަވަސް ފިޔަވަޅުތަކެއް އަޅައިގެން ދިއުން. ދެން ، ހަމަ ޖުމުލަގޮތެއްގައި ދަންނަވާ ކަމަށް ވަންޏާ ހަމަ
ޔަޢުޤޫބު ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުންތަކަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ތާއީދުކުރަން. ދެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބް
ހުށަހެޅުއްވި ހުށަހެޅުންތަކުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން، ރިވައިސް ބަޖެޓެއް، ސަޕްލިމެންޓު
19

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 4 މޭ 2020
ބަޖެޓެއް ވިޔަސް އަދި ރިވައިސް ބަޖެޓެއް ، މިހާރުގެ ހުރި ކަންތައްތައް މަޑުޖައްސާފައި ރިވައިސް ބަޖެޓެއް
ޚަރަދުކުޑަކުރެވޭކަހަލަ ގޮތަކަށް އައުމަކީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. މި ބަޖެޓު ވެސް އަންނަން އެބަޖެހޭ. އެހެން މި
ދެންނެވީ އޭގެ އެޕްރޫވަލް އެއް ވެސް އެބަ ބޭނުންވޭ. އެހެންނޫނީ މި ވާގޮތަކީ ، ރި ވައިސް ބަޖެޓެއް ނާންނަކަމުގަ އި
ވަންޏާ ރައްޔިތުން މަޖިލީހުން މި އޮތީ 37.5 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް ފާސްކޮށް ނިންމާފަ. އެހެންވީމަ، މި
ރިވައިސްކޮށްގެން ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ގޮތްތަކެއް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ތަނަވަސްކޮށްދޭންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު
ޤަބޫލުކުރަނީ. އޭރުން ގާނޫނީގޮތުން ގަވާއިދުތަކާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެ ދައުލަތުގެ މިނިސްޓަރަ ށް ވެސް ކަންކަން ކުރިއަށް
ގެންދެވޭނީ. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޓަކައި ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކޮމަންޑޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޙުސައިން ވަޙީދަށް.
ކޮމަންޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޔަޢުޤޫބު އެ
ހުށަހެޅުއްވި ހުށަހެޅުންތަކަށް ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ދެން، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މިވަގުތު
ސަރުކާރުން ޚަރަދުކުޑަކުރަންޖެހޭނެ ކަންތައްތަކާއި، ސަރުކާރުން ކުރަން ގަސްތުކުރާ ކަންތައްތަކުގެ މަޖިލީހަށް
ހުށަހެޅިފައިވާ ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަހުސްކުރެވިގެން ނިމިފައި ހުރި ކަންތައްތަކެއް
މައިގަނޑުގޮތެއްގައި ޔަޢުޤޫބު މި ހުށަހެޅުއްވީ. ދެން، މި ކޮންމެ ކަމެއްގައި ވެސް މި އޮތީ ނިމޭއިރަށް ހަމަ މަޖިލީހާ
މަޝްވަރާކުރުމަށް. މަޖިލީހާ މަޝްވަރާކުރާ ކުރުން. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑަކަށް ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެއްޗެއް
ނޭނގިދާނެ ކަމަށް ޤަބޫލެއްނުކުރަން. ދެން، މިވަގުތު އަޅުގަނޑަށް ކޮށްދެވޭނެ އެންމެ މުހިންމު އެއް ކަމަކީ
އަޅުގަނޑުމެން އިހަށްދުވަހު މި ކުރީ ސަރުކާރަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ އެމް.އެމް.އޭއިން ނެގޭނެ ގޮތް ހެދޭ. އަޅުގަނޑަކަށް
ހަމަ އެއްގޮތަކަށް ވެސް ، އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ދަނޑިވަޅުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖެ އަދި މުޅި
ދުނިޔޭގެ އިކޮނޮމީ ވެސް މި އޮތީ ވަރަށް ބޮޑަށް ހަލާކުވެފަ. އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ވަގުތަކީ ރާއްޖޭގެ
ސެންޓްރަލް ބޭންކުގައި ހުރި ފައިސާއާއި އަދި އެހެންވެސް ބޭންކުތަކުގައި ހުރި ފައިސާ ނެރެ ހަމަ ވިޔަފާރިތަކާ
އެއްޗެހީގަ އި ރޯލުކުރަންޖެހޭ ވަގުތު. ޑޮލަރުގެ އަގު ތަންކޮޅެއް ބޮޑުވެސް ވެދާނެ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނި
20

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 4 މޭ 2020
މިފަދަ ފުރުޞަތެއްގައި އެންމެ މުހިންމުކަމަކީ ކޮންމެހެން ކުރަންޖެހޭ ޚަރަދުތައް އަދި އެއީ ތަފާތު ކަމެއް. ޚަރަދުކުރާ
ވާހަކައެއް ނޫން މި ދެންނެވީއަކީ. އެހެންނަމަވެސް، ސަރުކާރުން ޚަރަދުކުޑަކުރުމާ އެއްކޮށް އެ ވިޔަފާރިތަކުގައި
ފައިސާ އެނބުރޭނެ ކަހަލަ ނިޒާމެއް ހަމަޖެއްސުން. އެއީ އަޅުގަނޑަށް ފެންނަ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތް. ދެން
އަޅުގަނޑަކަށް ނުފެނޭ މިވަގުތަކީ ބަޖެޓެއް އިތުރު އެކުލަވާލެވޭ ކަހަލަ ވަގުތެއްހެންނެއް. ފުރަތަމަ އެއް ކަމަކީ ބަޖެޓެއް
އެކުލަވައިލާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެވެސް ހިސާބެއްގައި އެބަ ތިބެންޖެހޭ މި ވާނުވާ އެނގޭ ހިސާބަކަށް ދާން.
މިސާލަކަށް ކޯއްޗަކަށްތޯ އެންމެ ބޮޑަށް ޚަރަދުވަނީ، ކިހާ ޚަރަދެއް ވޭތޯ. ކޯ އް ޗަކުންތޯ މި ފައިސާ ލިބެނީ. އެހެންވީމަ،
މި ދަނޑުވަޅު އަޅުގަނޑަކަށް ހަމަ ނުފެނޭ އިތުރު ބަޖެޓަކަށް ވާހަކަދައްކާކަށް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ހަމަ
ސަރުކާރަށް ގޮވާލަން ކުރަންޖެހޭ ކޮންމެ ކަމެއްވެސް އެންމެ ޚަރަދު ކުޑަގޮތެއްގައި ކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެން. ހަމަ
ޔަޢުޤޫބުގެ ހުށަހެޅުއްވި ހުށަހެޅުމާއި، ހުރިހާ ހުށަހެޅުމުގައި އ އެބަ އޮތް. ދެން، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސަރުކާރުން ކުރާ
ޚަރަދު ނޭނގިއެއް ނުދާނެ ހަމަ ކޮންމެގޮތެއް ވިޔަސް. އަދި އަމުދުން މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީއަށް ވެސް އޮޑިޓު ރިޕޯޓުތަކާ
އެއްޗެހި ވެސް އަންނާނެ. އަދި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބެލުމުގެ ހުއްދަ ވެސް އެބަ އޮތް. ހަމަ ކުރުމުގެ ބާރު ވެސް އެބަ
އޮތް. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑު ހަމަ މިވަގުތު މި ތާއީދުކުރަނީ ހަމަ ވަރަށް ފުރިހަމައަށް ދާންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޔަޢުޤޫބުގެ ހުށަހެޅުމަށް ތާއީދުކުރަން. މި ވަގުތު އަޅުގަނޑަކަށް ނުފެނެއޭ ސަރުކާރަށް އިތުރު ބަޖެޓެއް ހަދަން
އަންގާކަށް ވެސް، އެންގޭނެހެންނެއް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މިތިބަ ޙާލަތަށް ބަލާއިރުގައި. ދެން އަދި މި ބަހުސްތެރޭ
އޮތް ވާހަކަ މުޤައްރިރު ވިދާޅުވީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދެން ހުރި ބައެއް ޕޮއިންޓުތައް ކުޑަކޮށް މި ބަޔާން
ކިޔާލުމަށްފަހު މިރޭ އަރުވާނެ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު އެހެންވީމަ، މިހާރު ފުރުޞަތަށް އެދިލެއްވި ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތު އަރުވާ ނިމުނީ. ދެން، އަޅުގަނޑު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތު އަރުވާނަން
ޔަޢުޤޫބުގެ ހުށަހެޅުން ވެސް ކިޔުއްވާލަން. އަދި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިލްޔާސް ލަބީބް ވެސް ހުށަހަޅުއްވާފައި އޮތް ހުށަހެޅުން. ދެން، އަޅުގަނޑު ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ
އަރިހުން އެދެން ސެކެރެޓޭރިއޭޓަށް އެ ހުށަހެޅުން ފޮނުވާލަދިނުމަށް. އޭރުން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނާ އެ ހުށަހެޅުން
ސެކެރެޓޭރިއޭޓުން ޝެއަރކޮށްލުން. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ހިސާބުން މި ބައްދަލުވުން ނިންމާލާނަން.
ދެން، މިރޭ 8:30 ގައި އަޅުގަނޑުމެން މިކަމާ ގުޚޭގޮތުން ގޮތެއް ނިންމުމަށް ޓަކައި ބައްދަލުވުމެއް ބާއްވާނެ ވާހަކަ
ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި ދަންނަވަން.
21

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 4 މޭ 2020
ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބް ވާހަކަދެއްކެވުން:
މުޤައްރިރު. މުޤައްރިރު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އާދެ!
ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތަރާވީސް ނަމާދާއި އެއްޗިހި ބައެއް ބޭފުޅުން ކުރައްވާނެ. 9 ޖަހާއިރު ހަދަން، ހައްދަވަންވީނުން؟
____
22